

DUNCKER İLE 'FOUCAULT'YU SAYIKLAMAK' ÜZERİNE...

'Okumak mahrem ve sessiz bir eylemdir'

1951'de Jamaika'da doğan Patricia Duncker, Cambridge'deki Newnham College'da İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu. Oxford'daki St Hugh's College'da "İngiliz ve Alman Romantizmi" üzerine doktorasını tamamladı. Hayatının önemli bir kısmını yolculuklara ayıran yazar, yılın belli zamanlarında Almanya'da ve Fransa'da dersler veriyor. 2007'den beri yaşadığı Manchester'da Romantik Dönem, Victoria Dönemi ve çağdaş İngiliz edebiyatı üzerine dersler vermeyi sürdürüyor. İlk romanı "Foucault'yu Sayıklamak"la (Hallucinating Foucault, 1996) hem Dillons İlk Roman Ödülünü ve McKitterick Ödülünü kazandı, ayrıca başka ödüllere de aday gösterildi. Edebiyat üzerine pek çok deneme ve makale yayımlayan Duncker, akademisyenliğin yanı sıra editörlük de yapıyor.

Cambridge Üniversitesi'nde öğrenci olan isimsiz roman kahramanı, Fransız yazar Paul Michel hakkında tez yazmaktadır. Büyük bölümü Fransa'da geçen romanın merkezinde öğrencinin tez konusu olan yazarı tutkulu/takıntılı biçimde arayışı var. "Foucault'yu Sayıklamak", Fransız filozof Michel Foucault'nun yaşamına ve eserlerine de dokunan derinlikli, zengin ve sürükleyici bir roman. Fakat roman aynı zamanda bir giz hikâyesi ve "okumak ve yazmak", "yazarla okuru arasındaki ilişki", "delilik ve edebiyat dehası olmak" gibi birçok tema hakkında da entelektüel bir sorgulama...

■ Paul Michel hiç var olmadı, ama Michel Foucault vardı. Karakterinizi Fransız filozofun yaşamı üzerinden mi kurguladınız?

Evet, Paul Michel, aslında Foucault'nun gerçek ismi. Benim yazarım hayali bir kopya, filozofun gölge imajı gibi. Onu Foucault'ya bir armağan olarak yarattım. Romanı yazdığım yıl, Foucault'nun iki biyografisinden çok ilham aldım. James Miller'in yazdığı "The Passion of Michel Foucault" (Michel Foucault'nun Tutkusu) adlı ilk biyografide, Foucault'nun yakışıklı bir adam olmamaktan korktuğunu ve akademik bir felsefeci olmaktansa, hayal gücü dolu bir yazar olmaya özlem duyduğunu okudum. Böylece muhteşem yakışıklı ve Foucault'ya âşık bir roman yazarı yarattım. Bu, rüyasını gerçekleştirmek için ona armağanımdı.

■ Yaşamında ve çalışmalarında sizi cezbeden başka bir şey var mı?

Cesaretine son derece hayranım. Onun gözüpük bir düşünür olduğuna inanıyorum. Ve onun Alman felsefesine, özellikle Nietzsche ve Heidegger'le bağlantısına son derece ilgi duyuyorum. Bu filozofların her ikisi de tiyatro ve dilin dramasıyla ilgilenen önemli şairlerdi; yazar ve düşünürlerdi.

'Yüksek sesle okumak üzere yazırım'

■ Paul Michel'in Michel Foucault'ya yazdığı mektuplar öyle bir anlamsal zenginlikle dolu ki, bu mektuplar metnin tamamına dair ipuçları olarak kabul edilebilirler mi?

Yazılmış olmaları, onları bazı anlamlarda romanın tam da kalbinde yatan zenginlikle bağlantılandırıyor. Asıl soru şu: Onlar gönderilmek için mi yazıldılar? Yoksa Paul Michel, Foucault'yla bu özel ilişkisinin yalnızca "hayalini" mi kuruyordu?

Patricia Duncker

Öyle olduğunu düşünmeyi tercih ederim. İlişki hiç var olmadı. Bu yalnızca yazarlık yaşamını besleyen bir fanteziydi.

■ Geçmişte olsun, yaşadığımız bu modern çağda olsun; yazarla okuru arasında anlattığınız türde bir tutkunun var olabileceğini düşünüyor musunuz?

Okumak çok mahrem ve sessiz bir eylemdir. Birçok okur, kitap ve kitapta buldukları eşlik sayesinde dünyayla ilişkilerini koparır. Özellerine kapanırlar. Mesela insanların çoğu yatakta okumayı seçerler. Hatta bazıları okumak için yatağa giderler. Yazının her zaman okumayla ilişkili toplumsal bir performans boyutu olmuştur. Ben tüm kitaplarımı kendi sesim için ve yüksek sesle okumak üzere yazırım. Yüksek sesle okumadığım bir şeyi asla yayımlamam. Sanırım kitaplarla ilgili sıklıkla çok sahiplenici oluyor ve kendimizin, o kitabı gerçekten anlayan o özel okur olduğumuzu hissediyoruz. Okumak, yoğun yaratıcılık içeren bir eylem. Kitabı hayal ediyorsunuz. Bu yüzden birçok okur, çok sevdiği bir romanın filmiyle seyredip de, filmi hayal ettiklerinden çok farklı bulduklarında, müthiş hayal kırıklığına uğruyorlar.

■ Bazen de yazarla okur arasında, kulak verilsin verilmesin, birçok sonuca yol açabilecek kişisel öneriler ve öğütler veren birileri vardır. Eleştirmenler gibi. Bununla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Ben eleştiriyi de, felsefeyi de, tarihsel yazıyı da "yazı" olarak okurum. Analitik metinleri edebi metinlerden biraz daha farklı, biraz daha hızlı okuyabilirim, ama genelinde büyük ayrımlar yapmam. Bazı eleştiri yazıları bana büyük kapılar açmıştır, unuttuğum ya da hiç okumadığım yazarları ortaya çıkarmıştır ve onların benimle tekrar konuşmalarını sağlamıştır. Bir eleştirmenin "kişisel tav-

siye" vermesi fikrini seviyorum. Bu güzel, alışılmadık bir tabir. Çünkü bu, kitabın kalitesine ilişkin yargılar vermektense ziyade, iki okurun okuma deneyimlerini paylaşmalarını öneriyor. Ben başka okurlarla konuşmayı, tartışmayı ve söyleyeceklerini dinlemeyi seviyorum.

İyi bir okur olmaya çalışıyorum

■ Her "yazar"ın bir "okur"a ihtiyacı olduğunu mu düşünüyorsunuz? Yazarken, belli bir "okur" hayal ediyor musunuz?

"Foucault'yu Sayıklamak"taki "okur" bir benlik aslında. Romanda, yalnızca bir çeşit okur yok. En azından üç çeşit okur var. İsimsiz öğrenci yazar; bağlantısız, soğukkanlı, analitik, akademik okur. Germanist, görüşlerini sayfa kenarlarına karalayan ve metni kalbine alan; tartışmacı, kişisel, adanmış okur. Paul Michel en çığır okur, çünkü metnin yalnızca kendisi için yazıldığını, tek ve gerçek okur olduğunu, metindeki anlamların anahtarının yalnızca kendisinde olduğunu hayal ediyor. Metin arzulanı okuru yaratır. Eğer metin güç ve inançla yazıldıysa, metin tarafından kapana kısırlı olmayı reddeden ve buna karşı direnen okur olmaya çalışırsınız. Yazar, okuru asla unutmamalıdır. Kendimize, "Şimdi okur metnin neresinde?" diye sürekli sormalıyız. Ne kadar biliyorlar? Ne kadar hızlı okuyor olmalılar? Eğer iyi bir yazarıysanız, okurun metnini okuma hızını da kontrol edebilmelisiniz. Kendinize, okurun kitabınızı anlamasını sağlayacak bilgiyi nasıl verdiğinizi sormalısınız. Kimi izlemeliler? Onlara ne anlatmalıyım? Evet, ben de iyi bir okur olmak için çok çalışıyorum. Ancak, kendi okurlarımın da benim kadar çok okumalarını bekliyorum mu? Sanırım, okurunuzla asla patronluk taslamamalısınız. Okur, metnini şerefli bir misafirdir. Yazar olan sizden farklı ya da fazla bilgiye sahip olabilir.

Ben "zengin metin" yazmaya çalışıyorum, "basit metin" değil. Tamamen çağdaş, ama eski metinlerin yankısıyla yoğunlaşmış metinler yaratmaya çalışıyorum. Okumanın çok mahrem ve özel bir deneyim olabileceğini söyledim. Ama şunun altını da tekrar çizmeliyim: Yazmanın her türünün, toplumsal performansa yönelik bir bileşeni vardır. Tıpkı Virginia Woolf gibi, okurunuzu kitabınıza buyur etmek için en güzel giysilerinizi bürünmelisiniz. Neticede, onların kalmasını, yerleşmesini ve hep yanınızda olmalarını istiyorsunuz.

Metin arzulanı okuru yaratır.

Eğer metin güç ve inançla yazıldıysa, metin tarafından kapana kısırlı olmayı reddeden ve buna karşı direnen okur olmaya çalışırsınız. Yazar, okuru asla unutmamalıdır.

Kendimize, "Şimdi okur metnin neresinde?"

diye sürekli sormalıyız. Ne kadar biliyorlar?

Ne kadar hızlı okuyor olmalılar?

Eğer iyi bir yazarıysanız, okurun metnini okuma hızını da kontrol edebilmelisiniz

Foucault'yu Sayıklamak

Patricia Duncker
Çev: Murat Özbek
On8 Kitap, 252 s.